

Beknopt overzicht van de spelregels voor grondverzet met een bodemkwaliteitskaart als bewijsmiddel

Het Besluit bodemkwaliteit zal naar verwachting met ingang van 1 juli 2007 van kracht worden. Het is de bedoeling dat dit besluit een meer integrale en consistente regelgeving bevat ten behoeve van het omgaan met grond- en baggerstromen en het beheer van de bodem. De regels voor hergebruik van grond zijn in het Besluit bodemkwaliteit opgenomen. Hiermee komt de Vrijstellingsregeling grondverzet bij het Bouwstoffenbesluit te vervallen. Dit artikel beoogt alvast een beknopt overzicht te geven van de nieuwe spelregels voor grondverzet met een bodemkwaliteitskaart als bewijsmiddel. Hierbij wordt onder andere ingegaan op de verschillende concentratieniveaus en wanneer de door het RIVM ontwikkelde risicotoolbox moet worden toegepast. Het artikel is geschreven naar aanleiding van de advisering van de Technische commissie bodembescherming over bodemkwaliteitskaarten en grondverzet en kan niet worden opgevat als officiële communicatie over het aanstaande Besluit bodemkwaliteit.

Karen Huijsmans en Joke van Wensem

Drs. K.G.A. Huijsmans is als senior adviseur bodembeheer werkzaam bij Grontmij Nederland bv. Zij heeft meegewerkt aan het TCB advies over bodemkwaliteitskaarten en grondverzet.

Dr. J. van Wensem is werkzaam als algemeen secretaris bij de Technische commissie bodembescherming te Den Haag

HERGEBRUIK GROND

Bij allerlei maatschappelijke activiteiten zoals herinrichten van binnensteden, aanleg van VINEX-wijken, uitbreiden van het wegennet en bij aanleg van tunnels kan grond vrij komen. Uit het oogpunt van duurzaamheid is het streven om deze vrijkomende grond zoveel mogelijk her te gebruiken. Hergebruik van vrijkomende grond als bodem is één van de aspecten die in het Besluit bodemkwaliteit¹ wordt geregeld.

STAND STILL

De kwaliteit van vrijkomende grond kan variëren van schoon tot sterk verontreinigd. Bij hergebruik dient de kwaliteit van de vrijkomende grond wat betreft de aanwezige chemische kwaliteit betreffende microparameters te worden afgestemd op de kwaliteit van de ontvangende bodem. Het uitgangspunt hierbij is 'stand still' dat in dit kader wil zeggen dat de kwaliteit van de ontvangende bodem niet substantieel mag verslechteren ten gevolge van de toegepaste grond. De toe te passen grond mag slechts in beperkte mate van slechtere kwaliteit zijn dan de ontvangen-

de bodem. Daarom is niet alle vrijkomende grond geschikt om altijd en overal als bodem her te gebruiken.

BODEMKWALITEITSKAARTEN

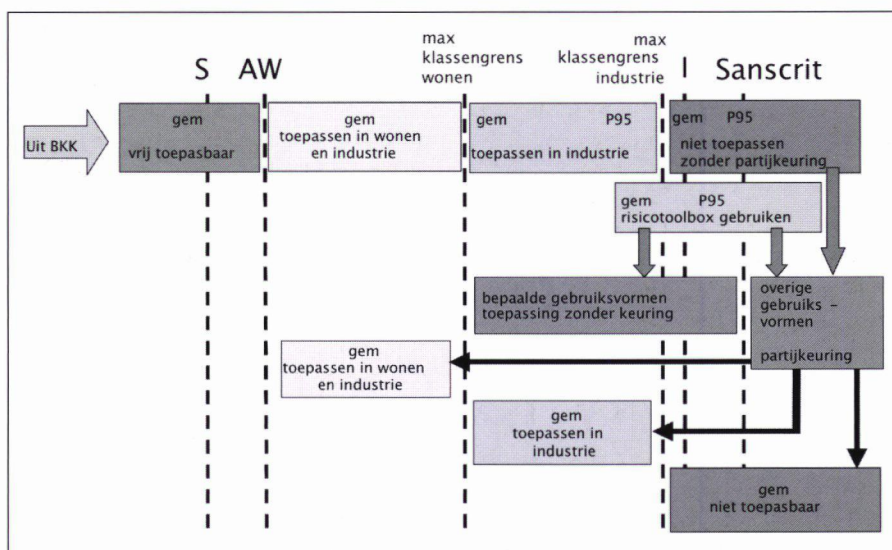
In de meeste gevallen zullen bodemkwaliteitskaarten worden opgesteld door gemeenten, maar ook private partijen kunnen een bodemkwaliteitskaart opstellen voor (een deel van) het gebied dat zij beheren. Op een bodemkwaliteitskaart is het beheergebied ingedeeld in bodemkwaliteitszones. Bodemkwaliteitszones zijn de grootste homogene eenheden binnen het beheergebied qua bodemtype, bodemopbouw, historie en chemische bodemkwaliteit. Een bodemkwaliteitskaart geeft per bodemkwaliteitszone de gemiddelde gehalten en enkele (hogere) percentielwaarden weer voor ten minste de parameters van het standaardpakket stoffen². Bodemkwaliteitskaarten worden primair opgesteld om te faciliteren bij grondverzet. Het is de bedoeling dat door gebruik te maken van een bodemkwaliteitskaart grond op een verantwoorde manier kan worden hergebruikt zonder dat partijkeuringen dienen te worden uitgevoerd om te

bepalen of wordt voldaan aan de doelstelling van 'stand still'. Grond verontreinigden ten gevolge van een puntbron wordt uitgesloten en dient in het spoor van bodemsanering te worden aangepakt.

GENERIEK VERSUS GEBIEDSPECIFIEK

Gemeenten zijn bevoegd gezag als het gaat om hergebruik van grond als bodem. Zij moeten voor (een deel van) hun beheergebied een keuze maken tussen generiek beleid of gebiedspecifiek beleid. Het complete pakket aan regels voor grondverzet conform generiek beleid is door de rijksoverheid opgesteld en vastgelegd in het Besluit bodemkwaliteit. In het kader van generiek beleid worden de bodemkwaliteitszones binnen een beheergebied ingedeeld in drie bodemfunctieklassen die zijn aangeduid met de termen 'wonen', 'industrie' en 'landbouw'³. Grond binnen de bodemfunctieklassse 'landbouw' dient te voldoen aan de achtergrondwaarden 2000 (AW2000) en binnen de bodemfunctieklassse 'wonen' en 'industrie' aan respectievelijk de maximale klassengrens voor 'wonen' en 'industrie', waarbij de maximale klassengrens voor 'wonen' lager liggen dan voor 'industrie' (zie in figuur 1 de concentratieniveaus ten opzichte van elkaar). De indeling vindt plaats op basis van enerzijds de aanwezige chemische bodemkwaliteit en anderzijds de kwaliteitseisen die worden gesteld aan het dominante bodemgebruik binnen de zone. De laagste van deze twee is bepalend voor de indeling in een bodemfunctieklassse. Als is gekozen voor generiek beleid mag grondverzet met een bodemkwaliteitskaart als bewijsmiddel voor de kwaliteit van de grond alleen binnen het eigen beheergebied plaats vinden. Het uitgangspunt 'stand still' wordt niet meer gehandhaafd op stofniveau maar op het niveau van bodemfunctieklassse.

Als een gemeente kiest voor gebiedspecifiek beleid geeft het Besluit bodemkwaliteit ruimte om de hergebruikregels op maat in te vullen voor het beheergebied. De bodemkwaliteitszones worden niet ingedeeld in bodemfunctieklassen. Door de gemeente worden per zone toepassingseisen gesteld die met de term Lokale Maximale Waarden worden aangeduid. De Lokale Maximale Waarden kunnen in specifieke gevallen boven het niveau van de interventiewaarde liggen, en mogen maximaal het niveau van het saneringscriterium bedragen. Gebiedspecifiek beleid biedt de mogelijkheid om 'stand still' op niveau van het beheergebied te handhaven en hergebruik van grond zo goed mogelijk op de lokale mogelijkheden en behoeften af te stemmen. Gebiedspecifiek beleid dient te worden vastgelegd in een bodembeheernota. In

FIGUUR 1. GRONDVERZET OP BASIS BESLUIT BODEMKWALITEIT GENERIEK BELEID GEBASEERD OP EISEN TOEPASSINGSKAART

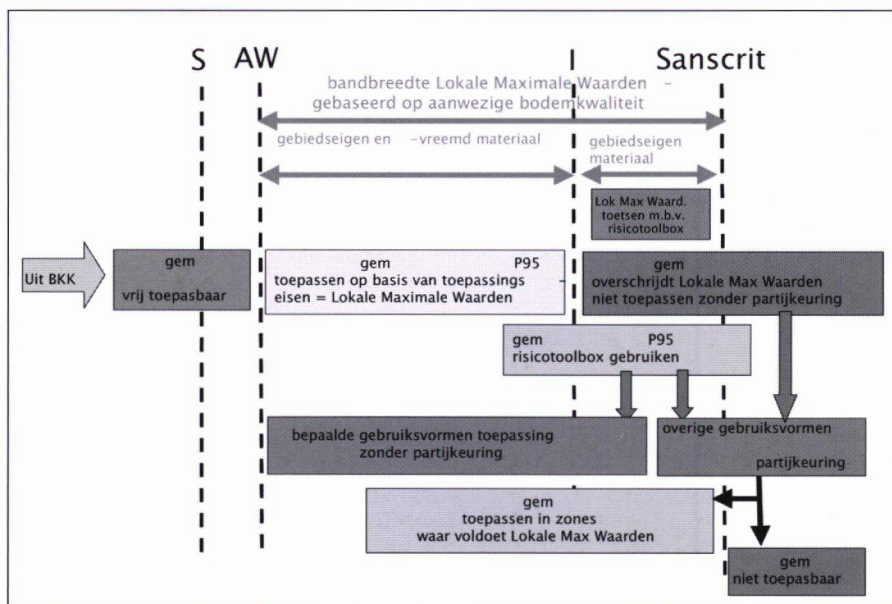
die bodembeheernota kan de bodemkwaliteitskaart van een ander beheergebied worden erkend zodat grondverzet met een bodemkwaliteitskaart als bewijsmiddel tussen het eigen en de andere erkende beheergebieden kan plaats vinden.

In het TCB advies Bodemkwaliteitskaarten en grondverzet⁴ wordt nader ingegaan op de betekenis van de keuze tussen generiek beleid en gebiedspecifiek beleid en wat de verschillen zijn met grondverzet onder de Vrijstellingsregeling grondverzet bij het Bouwstoffenbesluit.

GRONDVERZET OP BASIS VAN GENERIEK BELEID

In figuur 1 (afkomstig uit TCB advies Bodemkwaliteitskaarten en grondverzet⁴) is het systeem voor grondverzet op basis van een bodemkwaliteitskaart als bewijs-

middel conform het generieke beleid weergegeven. De figuur is als volgt te lezen: door middel van een verticale stip-pellijn is het relatieve niveau van de streefwaarde (S), achtergrondwaarde (AW), en interventiewaarde (I) alsmede van de maximale klassengrens voor de bodemfunctieklassse 'wonen' en 'industrie' en het niveau van het saneringscriterium (Sanscrit) aangegeven. Bij de grijze pijl links boven wordt gestart met het lezen van het schema. Weergegeven zijn de kwaliteitsgegevens voor grond op basis van een bodemkwaliteitskaart (BKK). Het groene blok staat model voor grond waarin de gemiddelde gehalten (gem) onder de achtergrondwaarden liggen. Deze grond kan vrij worden toegepast. Het gele blok staat model voor grond waarin de gemiddelde gehalten (gem) tussen de achtergrondwaarden

FIGUUR 2. GRONDVERZET OP BASIS BESLUIT BODEMKWALITEIT GEBIEDSPECIFIEK BELEID GEBASEERD OP EISEN TOEPASSINGSKAART

en de maximale klassengrens 'wonen' liggen. Deze grond kan worden toegepast in bodemkwaliteitszones waar de toepassingseisen voor 'wonen' of 'industrie' gelden. Het bovenste oranje blok staat model voor grond waarin de gemiddelde gehalten (gem) tussen de maximale klassengrens 'wonen' en 'industrie' liggen en de 95-percentielwaarden (P95) de interventiewaarden niet overschrijden. Deze grond kan worden toegepast in bodemkwaliteitszones waar de toepassingseisen voor 'industrie' gelden. Het onderste oranje blok staat model voor grond waarin de gemiddelde gehalten (gem) tussen de maximale klassengrens 'wonen' en 'industrie' liggen maar de 95-percentielwaarden (P95) de interventiewaarden overschrijden. Deze 95-percentielwaarden dienen in de zogenaamde risicotoolbox⁵ te worden ingevoerd om na te gaan voor welke bodemgebruiksvormen deze waarden geen onaanvaardbare risico's opleveren. De grond kan zonder aanvullende partijkeuring ter plaatse van die bodemgebruiksvormen binnen de bodemfunctieklasse 'industrie' worden toegepast. Voor toepassing ter plaatse van de overige bodemgebruiksvormen dient een aanvullende partijkeuring te worden uitgevoerd. Op basis van de gemiddelde gehalten die uit de partijkeuring blijken, kan worden bepaald in welke bodemkwaliteitszones de grond als bodem kan worden toegepast. Het bovenste rode blok staat model voor grond waarin de gemiddelde gehalten (gem) boven de maximale klassengrens 'industrie' liggen en de 95-percentielwaarden (P95) de interventiewaarden overschrijden. Er dient altijd een partijkeuring te worden uitgevoerd. Op basis van de gemiddelde gehalten die uit de partijkeuring blijken, kan worden bepaald in welke bodemkwaliteitszones de grond als bodem kan worden toegepast. Grond die gemiddelde gehalten (gem) bevat die de maximale klassengrens 'industrie' overschrijden, kan binnen het generieke beleid niet worden toegepast.

GRONDVERZET OP BASIS VAN GEBIEDSPECIFIEK BELEID

In figuur 2 (afkomstig uit TCB advies Bodemkwaliteitskaarten en grondverzet⁴) is het systeem voor grondverzet op basis van een bodemkwaliteitskaart conform het gebiedspecifieke beleid weergegeven. Bij de grijze pijl links boven wordt gestart met het lezen van het schema. Weergegeven zijn de kwaliteitsgegevens voor grond op basis van een bodemkwaliteitskaart (BKK). Het groene blok staat model voor grond waarin de gemiddelde gehalten (gem) onder de achtergrondwaarden liggen. Deze grond kan vrij worden toegepast. Het gele blok staat model voor grond waarin de gemiddelde gehalten

(gem) tussen de achtergrondwaarden en de Lokale Maximale Waarden liggen en de 95-percentielwaarden de interventiewaarden niet overschrijden. Deze grond kan worden toegepast in die bodemkwaliteitszones waarvoor geldt dat de gemiddelde gehalten van de te ontgraven grond beneden de Lokale Maximale Waarden van de ontvangende bodem liggen. Het oranje blok staat model voor grond waarin de gemiddelde gehalten (gem) beneden de interventiewaarden liggen maar de 95-percentielwaarden (P95) de interventiewaarden overschrijden. Deze 95-percentielwaarden dienen in de zogenaamde risicotoolbox⁵ te worden ingevoerd om na te gaan voor welke bodemgebruiksvormen deze waarden geen onaanvaardbare risico's opleveren. De grond kan zonder aanvullende partijkeuring ter plaatse van die bodemgebruiksvormen worden toegepast als de gemiddelde gehalten aan de Lokale Maximale Waarden voldoen. Voor de overige bodemgebruiksvormen dient een partijkeuring te worden uitgevoerd. Op basis van de gemiddelde gehalten die uit de partijkeuring blijken, kan worden bepaald in welke bodemkwaliteitszones de grond aan de Lokale Maximale Waarden voldoet en als bodem kan worden toegepast. Het bovenste rode blok staat model voor grond waarin de gemiddelde gehalten (gem) en de 95-percentielwaarden (P95) de interventiewaarden overschrijden. Er dient altijd een partijkeuring te worden uitgevoerd. Op basis van de gemiddelde gehalten die uit de partijkeuring blijken, kan worden bepaald in welke bodemkwaliteitszones de grond aan de Lokale Maximale Waarden voldoet en als bodem kan worden toegepast. Indien uit de partijkeuring blijkt dat de gemiddelde gehalten voor geen enkele bodemkwaliteitszone aan de Lokale Maximale Waarden voldoet, kan de partij niet worden toegepast. Opgemerkt wordt dat grond waarin de gemiddelde gehalten de interventiewaarden overschrijden maar wel aan de Lokale Maximale Waarden voldoen alleen in het eigen beheergebied mag worden toegepast.

NOTEN EN LITERATUUR

- 1 Het TCB advies Bodemkwaliteitskaarten en grondverzet⁴ is gebaseerd op de versie van het Besluit bodemkwaliteit van oktober 2006 en de daarin gebruikte terminologie. De term lokale referentie is intussen vervangen door Lokale Maximale Waarden die in dit artikel is gehanteerd.
- 2 Het standaardpakket stoffen bestaat uit: barium, cadmium, kobalt, koper, kwik, lood, molybdeen, nikkel, tin, zink, PCB's (som), PAK (som) en minerale olie.
- 3 De (delen van) bodemkwaliteitszones die niet worden ingedeeld in de bodemfunctieklasse 'wonen' en 'industrie' worden in dit artikel aangeduid als bodemfunctieklasse 'landbouw'.

4 Advies Bodemkwaliteitskaarten en grondverzet, Technische commissie bodembescherming, A39 (2007), mei 2007.

5 Posthuma en Wintersen, Bodembeheer afstemmen op risico's, de risicotoolbox is er voor u, Bodem nummer 3, juni 2007.